SLNIEČKO 5

ROČNÍK 74
JANUÁR
2020
0,85 €

Napísala ALŽBETA VEREŠPEJOVÁ
Ilustroval TOMÁŠ ČEPEK

DIVADELNÁ ROZPRÁVKA O ŠKRIATKOVI DOBROTKOVI

Rok 2020 je Rokom slovenského divadla. A práve preto vám bude Slniečko po celý rok prinášať divadelné rozprávky.

Prvá divadelná rozprávka z knižky Maškrtné rozprávky pána Dobošíka a pani Krémešíkovej pomôže všetkým, ktorí plnia úlohy v celoslovenskej čitateľskej súťaži Čítame s Osmijankom, pridaj sa aj ty!

ČÍTAME S OSMIJANKOM – PRIDAJ SA AJ TY!

Premiéra → prvé predstavenie divadelnej hry

Na tretí deň sa stalo čosi nevídané. Celé mesto bolo oblepené veľkými farebnými plagátmi. Stálo na nich:

Bol to Serafín, čo oblepil každý múr, plot i výklad cukrárne. V každej schránke nechal pozvánku na divadelnú premiéru.

Keď si Natália Patália prečítala plagát, od trémy jej očervenel nos. Keď ukázali oznam v novinách divadelnému škriatkovi Dobrotkovi, vyľakane spľasol rukami:

„Hrom do buchty lekvárovej! Veď my máme pripravené iba kulisy.“

„Ako to? A čo naše kostýmy, nevidíš?“ slečna Klára sa zavlnila v brokátových šatách ako zlatá jaternička. Natália Patália v brankárskom výstroji zatarasila javisko. Ignác sa motkal popri nej v potápačskom skafandri a Serafín sa vyterigal zo zákulisia ako krokodíl.

„Jaj, vy motovidlá! Rozprávka je o Červenej čiapočke!“ dupol nohou rozčúlený Dobrotka.

Herci nazreli do Dobrotkovej rozprávky a povedali:

„Aha, jasne, že je to jasné!“ a išli sa prezliecť. Serafín za vlka s nenažranými očami, Ignác za poľovníka s puškou. Natália Patália si nasadila starkej čepiec a začala pliesť šál. Slečna Klára sa pokúšala nasúkať do červeného kabátika a do červenej čiapočky, ale kabátik bol pritesný a čiapočka primalá. Dobrotka prísne zdvihol prst:

„Hrom do buchty tvarohovej! Tu musí niekto do premiéry schudnúť!“

Slečna Klára sa urazila a celá nafúknutá odišla do cukrárne.

„Bez hlavnej postavy nemôžeme skúšať,“ zľakol sa Dobrotka a rýchlo začal prepisovať rozprávku.

„Keď rozprávku nedoskúšame, deti neprídu do divadla. Tí dospelí! Sú neposlušnejší ako deti,“ hundral namrzene Dobrotka.

Na druhý deň sa pripravovala premiéra. Na poslednú chvíľu sa slečna Klára predsa len vrátila. Herci si obliekli kostýmy, nasadili si na hlavy parochne a pekne sa nalíčili.

Dobrotka zatiaľ predával lístky.

Keď sa hodiny na veži dočkali tretej hodiny, v hľadisku zavládlo ticho. Červená zamatová opona sa pomaly otvorila a na javisko vyšli herci.

Zuzka z nich nemohla odtrhnúť oči. Zabudla na topiace sa lentilky v lepkavej dlani. Malý Dominik sa zľakol pažravého vlka a Peťka s Romankom držali palce Červenej čiapočke.

Rozprávka musela byť naozaj vydarená, lebo nikto v hľadisku nezbadal škriatka Dobrotku, ako sa túla po vreckách detí a vyberá z nich maškrty. Premiéra sa predsa len vydarila!

Napísal PETER GÄRTNER

Ilustrovala MARTA MÉSZÁROSOVÁ

ČAKANIE NA SNEH

Už niekoľko dní cítiť vo vzduchu sneženie. Keď mamy ťahajú svoje deti domov zo školy, všetky sa pozerajú do neba, kedy už začne padať sneh. Aj v škole stále pozerám z okna a myslím na sane, ktoré čakajú v zamknutej pivnici.

Ráno sa mi nechce vstávať z vyhriatej postele, poteší ma, že sa moje pančucháče sušili v noci na radiátore, a tak sú teraz vyhriate. Mama mi ich naťahuje na nohy, potom ich chytí za gumu a vytiahne ma s nimi do vzduchu, až sa mi zarežú do zadku. Smejeme sa. V rádiu hlásia počasie: „V najbližších dňoch očakávame príchod studeného vzduchu."

„Hurá! Budeme sa guľovať!" vykríkol som nadšene.

„Čo sa chceš guľovať s blatom?" schladila ma mama.

Pred školskou bránou mi dá pusu a rezko kráča preč, aby stihla autobus.

Na školskom dvore som medzi prvými. Je tu iba Matúš. Na hlave má baranicu, spod ktorej mu trčí žltá ofina. Sedí na vrecku s papučami a pozerá na oblohu.

„V Svrčinovci už sneží?" spýtam sa ho bez pozdravu.

„Hej, včera volala babka a hovorila, že už poletovali vločky."

Odo dverí sa ozve štrngotanie kľúčov a školníčka vo fialovej zástere otvára dvere.

Cez hodinu príde do triedy pán údržbár v modrých montérkach a odvzdušňuje radiátory. Pani učiteľka sa raduje.

„Konečne, keby ste neprišli, tak tu zamrzneme."

Pán údržbár sa usmeje, až mu zrednú fúzy pod nosom. Vonku už je chladno a na kalužiach sa tvorí škrupina. Zazvoní zvonec a všetci trielime von. Schádzame sa pri jedinej kaluži na školskom dvore.

Ktosi na ňu vykročí, ale hneď mu praskne pod nohami a on skončí po členky vo vode. Ideme prasknúť od smiechu.

Po pár dňoch sa poriadne ochladilo, ale po snehu ani stopy. Vrátil som sa domov otrávený. Zrazu sa ozve zvonček.

„Čau, poď von!" ozve sa zdola Matúš. „Na rieke už je ľad!"

„A pri hati alebo pod mostami?" pýtam sa.

„Bol som iba pod mostami, ale isto je už aj pri hati," odvetí Matúš.

Pod mosty je to peši iba desať minút, keď sa budem ponáhľať, tak som doma do piatej a mama nič nezistí. Nemám však ešte hotové úlohy a mama povedala, aby som ju počkal doma.

„Oblečiem sa a idem dole."

Pod mostami je už rieka skutočne zamrznutá. Matúš vezme veľký balvan a hodí ho na ľad. Kameň trikrát nadskočí a potom sa kĺže ako puk. Matúš najskôr oprobuje ľad, a potom sa rozbehne až na druhú stranu. Ja spravím krok, ale hneď sa vrátim späť. Ľad je ešte čerstvý a číry, vidno pod ním plávať ryby. Potom bežíme popri rieke a radujeme sa.

„Nemal si ma čakať doma?" ozve sa mi zrazu za chrbtom.

To mi teda chýbalo! Mama!

Dostal som zaracha. Do odvolania. Večer pred spaním sa pozriem z okna, ale nič sa nedeje. Ráno sa zobúdzam celý spotený. Keď si naťahujem pančucháče, konečne ho zbadám. Sneh!

Velikánske biele chumáčiky víria vo vzduchu. Srdce mi ide vyskočiť. Som oblečený prv ako mama a už tancujem pri dverách.

Predsa prišiel. Vŕzga mi pod nohami. Vločky mi sadajú na nos a mama ma musí ťahať za ruku, aby som si hneď nezačal stavať snehuliaka.

Napísal JÁN PÚČEK
Ilustroval JURAJ MARTIŠKA

Jožko Mrkvička Január

Fškole zmesa mali naučiť niakú peknú básničku, ale ja som nato zabudol, lebo mamami varila ~~špagáty~~ špagety a ja som jej pomáhal. Zaplesal som ich ako obrovské korbáčiki. A to nebolo velá roboty. Horšie to potom bolo fškole.

Paničiteľka ma hneť zavolala k tabuli a som sa tam vljekol ako slimák bes ~~domčeka~~ básničky, či ako keť sa domov vracjam s gulatou známkou v ziackej. A tak mi napadlo, že keť som sa básničku nenaučil, tak si ju preca môžem vymisliet.

Tak som sa nadýchol a poklonil som sa a už to išlo!

V Taliansku rýmuje sa skoro vsetkým, pretože ich hlavné mesto nazýva sa Rým! Na mape sa podobá na čižmu starej mamy, puojdeme tam, napcháme sa metrovými špagetamy!

Dostal som dve jednotki za básničku a hneť aj ~~za~~ so zemepisu! Takíto začiatok nového roka sa mi páči. Hapčí!

Váš Jožko i Mrkvyčka

Slovenský Marco Polo

Keď navštívite Vysoké Tatry a prídete do Tatranskej Polianky, už zo stanice zazriete dom a na jeho terase obrovskú zelenú kobylku. Neľakajte sa, neprišla k nám z praveku, aby si na nás pochutnala, práve naopak: pozýva nás do neobyčajnej galérie na rozhovory s planétou. Galéria sa volá POLIANKOVO a rozhovor povedie náš svetový cestovateľ, filmár a režisér Pavol Barabáš.

Volanie tajomných svetov

Pavol Barabáš dosiahol severný i južný pól, žil s kmeňom Pygmejov v africkom Kongu, s kmeňom Suri v Etiópii i s Indiánmi v amazonskom pralese. So svojimi priateľmi prešiel najťažšie kaňony sveta, ako prví ľudia na zemi zlanili dva najvyššie vodopády planéty. Na expedíciách v Novej Guinei zažili horúce chvíle v kmeni domorodcov s ľudožrútskou minulosťou, ktorí dodnes žijú ako v dobe kamennej.

Zrkadlové dobrodružstvo

Pán cestovateľ by na svoje cesty rád zobral všetky zvedavé deti. Keďže na vlastnej koži skúsil, že dobrodružné výpravy bývajú nebezpečné, prizval si na pomoc dvoch kamarátov. Dokázali nevídané: pomocou zrkadiel a projekcie vytvorili zázračnú galériu, v ktorej sa cestovateľmi a objaviteľmi môžete stať aj vy.

Sadnete si do horolezeckej sedačky a prehupnete sa na lane ponad najvyšší vodopád sveta, splavíte dravú africkú rieku na rafte z expedície po rieke Omo, vykročíte na lavičku nad nekonečnou hlbinou obrovskej jaskyne.

SÚŤAŽNÁ OTÁZKA

Napíšte nám názov aspoň jedného domorodého kmeňa, o ktorom Pavol Barabáš nakrútil film. Svoje odpovede posielajte do 20. januára na adresu Slniečko, P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava alebo e-mail: slniecko-sutaze@litcentrum.sk. Trom vyžrebovaným súťažiacim pošleme DVD Pavla Barabáša a všetkých zaradíme do koncoročného žrebovania o slniečkarský bicykel.

Sloboda pod nákladom

Pavol Barabáš precestoval celý svet a za filmy, ktoré natočil na neprístupných miestach planéty, získal tristo medzinárodných i slovenských ocenení. Zostal však verný svojmu kraju a našim veľhorám – Vysokým Tatrám. Zobrazil ich v množstve filmov, ktoré videli ľudia od Japonska až po Argentínu.

Vytvoril aj jedinečný film Sloboda pod nákladom o tatranských vysokohorských nosičoch. Vysoké Tatry sú totiž jediným pohorím v Európe, kde sa vysokohorské nosičstvo zachovalo. V roku 2019 bolo toto remeslo zapísané do nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska.

Pavol Barabáš je svetový človek s hlbokou úctou k prírode a k ľuďom. So skromnosťou v srdci vám odovzdáva filmový poklad svojich ciest. Tak ako on, aj vy si uchovajte v pamäti múdre slová amazonského náčelníka:

„Zem, slnko, voda,
stromy i my sme jedno.“

Kým dočítate túto vetu, zmizne na zemi prales vo veľkosti futbalového ihriska.

Marco Polo → svetoznámy benátsky kupec a cestovateľ
horúce chvíle → ťažké, nebezpečné chvíle
expedícia → výprava na vzdialené miesto

Viac sa dozviete na: www.k2studio.sk, www.poliankovo.sk

DETI V ZELENOM

Pripravuje MARTA ŠURINOVÁ
v spolupráci s Inštitútom aplikovanej ekológie DAPHNE
Ilustrovala MÁRIA NERÁDOVÁ

V januári zima myslí na mráz, ale slnko už na leto

Január je mesiac s najtuhšími zimami, snehovými fujavicami a ľadovými kvetmi na oknách. Nám je v teple dobre, ale v prírode býva zima krutá. Najmä v horách. V januári však bývajú aj vlčie pytačky, diviačie svadby a medvedie krstiny. Prvý sneh zajaca poriadne zmätie. Na oráčine býval nenápadný, na snehu však vidno každý jeho pohyb. A tak sa nechá zaviať snehom. Len okolo nosa si vytvorí malý otvor. Aj jarabice sú zaviate. Sedia v kŕdliku a zahrievajú sa. Dni sa predlžujú.

Prvšia voda jak oheň, vinšujem vám dobrý deň!

Voda a oheň mali oddávna v očiach ľudí ohromnú moc. Keď sa voda posvätila, jej sila sa znásobila. Na Nový rok ňou gazdovia pokropili svoje príbytky aj stajne zvierat.

Kalendáre zvierat

Zvieratá sa riadia astronomickým, meteorologickým a ešte aj svojím kalendárom. Preto je pre nás často záhadou, odkiaľ vedia netopiere, svište, sysle, ježe či plchy, že sa majú uložiť na zimný spánok. Počas neho ich telesné orgány pracujú „na najnižšie obrátky“. Zníži sa teplota tela, spomalí sa rytmus srdca aj dýchanie. Ako je možné, že si pritom vyrábajú obranné látky, ktoré im počas spánku zvyšujú odolnosť voči chorobám? Aj to je jedno z tajomstiev prírody.

Január dobrý je, ak sneh polia prikryje

Pre hospodára áno, ale čo vtáčatká! Musíme im pomôcť, veď od jari do jesene pomáhajú ony nám. Nevravte, že v panelákovom dome sa to nedá. Minulú zimu som videla malé kŕmidlá na podobločnici okna na prvom poschodí. Deti ich vyrobili z hranatých obalov na trvanlivé mlieko.

Fujarová baza

Najlepšie drevo na fujaru je z bazy čiernej. Na pohľad sa zdá byť mäkké, v skutočnosti je tvrdé a húževnaté. Vnútri má dužinu, do ktorej sa ľahko vŕtajú dierky. Drevo treba odrezať už v januári. Vtedy má najmenej miazgy, lepšie schne a menej praská. Starí majstri hovoria, že baza na výrobu fujary musí rásť v drsných podmienkach. Nemá počuť ani žblnkot vody, ani kikiríkanie kohúta. Kamenistá pôda a málo slnka zvyšujú hustotu dreva a jeho schopnosť zosilniť zvuk. Ako človek, ktorý v živote veľa zažil a má o čom rozprávať, tak aj fujara, ktorá počas svojho rastu veľa prežila, má o čom spievať.

Lesnícky náučný chodník Zubria zvernica

Nachádza sa v Tribečskom pohorí, desať kilometrov od Topoľčianok. Cieľom je zubria zvernica v obci Lovce. Trasa náučného chodníka je nenáročná. Má dĺžku dva a pol kilometra a možno ho prejsť za hodinu. Na deviatich zastávkach sa dozviete o chove zubrov a možno ich aj uvidíte za ohradou. Náučný chodník vedie okolo celej zvernice.

Napísali JAKUB LUŽINA a SOŇA URIKOVÁ
Ilustroval JOZEF GĽABA

LESMÍRNA ODYSEA

KAPITOLA O KAMZÍKOVOM MÚZEU

„Už tam budeme?“ mrnčal Krejzík, keď s Nuduardom stúpali do strmého kopca.

„Keby si neurazil slepúcha, tak by sme vedeli, koľko nám to ku kamzíkovi ešte bude trvať.“

„Urazil? Veď som sa ho len úprimne spýtal, ako chce ísť do hôr bez nôh!“

„Ty naozaj nevieš, čo je takt.“

„Myslíš dvojdobý, trojdobý a takt ďalej?“

Nuduard nad Krejzíkom iba mávol rukou a vytiahol detektor krásy.

„Ak je kamzík taký krásny, ako nám ho opísal slepúch, tak ho náš prístroj musí zachytiť.“

Zadíval sa na displej detektora. Ručička na ňom klesala čoraz nižšie, až sa ustálila v červenej zóne škaredosti.

„Zdá sa, že ideme opačným smerom,“ čudoval sa Nuduard. Zrazu pocítil štuchnutie.

Zdvihol hlavu a uzrel pred sebou veľkú jaskyňu. Haraburdie a smeti v nej siahali takmer po úbohé stalaktity visiace zo stropu. Akoby sa do jaskyne strčil veľký nos plný odpadkov a poriadne si kýchol. Čím dlhšie sa však mimozemšťania okolo seba dívali, tým viac sa im zdalo, že tu má všetko svoje dôležité miesto.

Vnorili sa do jaskyne. Na stenu pred nimi sa premietol desivý tieň a vchod zatarasilo niečo hrozivé. Čierno-čierna silueta s obrovskými rohmi, potvora, ktorej z nozdier stúpala pekelná para, podišla bližšie, otvorila chlpaté ústa a sucho precedila pomedzi zuby:

„Kde máte návleky? Bez dozoru vbehnete do môjho múzea a nadrzovku si neobujete návleky!“

Keď sa ohúrení návštevníci trochu spamätali, kamzík sa im predstavil a ukázal na košíček s návlekmi. Snažili sa mu objasniť, prečo tak vtrhli do jeho múzea. Kamzík ich však ráznym šmahnutím kopýtka zrušil.

„Máte pocit, že toto miesto vyzerá ako múzeum vás dvoch? Nie! Toto je múzeum Mňa. A Mňa nezaujíma, kto ste.“

Kamzík si nasadil okuliare a dôstojne si odkašľal:

„Vitajte v Múzeu Mňa. Pozrite, tu som zvečnený v hrdinskej póze, dielo Vrcholky polomáčané, tlač na priesvitný plast. Toto je veľký portrét Mňa zo súborného diela Moje poľovníctvo. A tu sa nachádza papierová inštalácia v tvare kocky Kamzičí skok 3 000. Tieto veci mi tu nechávajú ľudia na znak úcty pri poštovej schránke. Pýtate sa, čo je to poštová schránka?“

„Ďalšie múzeum?“ prehodil otrávene Krejzík.

Kamzík ich zaviedol k vyšliapanému chodníku. Na mieste, kde sa rozdeľoval, bola do zeme osadená tabuľa s obrázkom kamzíka a vedľa nej smetný kôš. Odpadky sa z neho sypali ako vodopád.

„Prepáčte, ale ak ma znalosti vášho typu písma neklamú, je tam napísané – Chránená krajinná oblasť, nekŕmte divú zver!“

„To sa radšej vráť do školy! Je tam napísané, že tieto predmety patria Mne. Nie si prvý, čo ma chcel dobehnúť!“

Vtom im niečo zašušťalo nad hlavami. Bol to veľký okrídlený vták, ktorý niesol v zobáku šušťavú igelitku. Krejzík s Nuduardom sa schúlili a kamzík začal hromžiť:

„Tu ju máme, sliepku jednu vyhúkanú! Okamžite sa strať!“ zahnal sa po nej kamzík. „Ona a jej kumpáni mi kradnú dary od ľudí. Vidíte?“

Krejzík sa chcel pozrieť smerom, ktorým odletela sova, ale zrazu ho niečo prudko poštípalo na nohe. Na jeho prekvapenie to bol veľký živý čierny rak. Spoznal ho hneď, lebo tento živočích je jediné zviera, ktoré žije na každej obývanej planéte.

POKRAČOVANIE V ĎALŠOM ČÍSLE

Napísal MICHAL HVORECKÝ
Ilustrovala PETRA LUKOVICSOVÁ

LEBOPRETO

NOVÝ ROK A LEPIDLO

MOTIVAČNÉ OTÁZKY

1. Aké novoročné predsavzatie si dávaš na rok 2020?
2. Dodržal si niekedy svoj celoročný plán?
3. Ako sa podľa teba môžeš stať lepším človekom?

Silvester ubehol ako voda. Túžil som prvýkrát vydržať hore do polnoci, no ani neviem ako, zaspal som už o desiatej. Počítal som s tým, že ma preberú delobuchy, ale drichmal som ako drevo.

Prebudil som sa až na Nový rok. Sestry Alma a Edita sa už hrali v detskej izbe a tvárili sa, akoby sa nič nedialo. Ja som si v tento výnimočný deň povedal, že sa začne môj nový lepší život. Snoval som veľké plány.

1. Budem oveľa lepší na obidve sestry.
2. Nebudem si na chlieb natierať viac masla ako lekváru.
3. Nerozplačem sa po každej hádke s Editou.
4. Nebudem si klásť špinavé ponožky vedľa taniera.

Prvé predsavzatie mi vydržalo asi dve minúty. Ja nemusím chodievať do cirkusu, mám doma vlastný. Edita nožnicami strihala moju učebnicu vlastivedy a Alma cmúľala Gerlachovský štít! Chystala sa zhltnúť aj Podunajskú nížinu! Skoro som vybuchol. Vrchy a nížiny ma hneď po prázdninách čakali na písomke. Budú sa uzatvárať známky. A zatiaľ to vyzeralo na trojku...

Zakričal som na sestry, aby prestali. Iba sa zasmiali, čo ma vytočilo. Edita urobila ďalší šmyk a rozpolila Veľkú Fatru. Na Podunajskej nížine bolo toľko slín, že vyzerala ako Liptovská Mara. Vyhrešil som obe. Rodičia ma zahriakli, prečo zrána na Nový rok hulákam.

„Radšej sa obleč a najedz!“ rozkázala mi mama. Nevydržal som a rozreval som sa.

So slzami v očiach som sa pozviechal. Ponožky som našiel na jedálenskom stole. Navliekol som si ich, hoci boli tvrdé ako rožok a kyslo páchli. Aby som sa upokojil, pri raňajkách som si na chlieb namazal kopec masla a pridal trocha lekváru. Takto som si Nový rok nepredstavoval. Presviedčal som sám seba, že začiatok ešte len prichádza.

Vonku bolo sychravo a mrazivo. Hlásili poľadovicu, nedalo sa ísť von. Snažil som sa učiť vlastivedu, ale učebnica pripomínala mokrý šalát. Podvečer naši zvolali rodinnú radu.

„Deti, je Nový rok. Nech sme všetci zdraví a šťastní! A aby som nezabudla, oddnes si meníme miesta na spanie. Edita je už veľká a bude spávať na poschodovej posteli s Martinom.“

„Alma sa sťahuje do detskej postieľky, lebo do našej sa už nezmestí,“ dodal otec.

Sestry zavíjali ako ranené srnky.

„Som lepidlo! Lepím sa na maminu!“ kričala Alma. „Chcem spať stále s maminou!“

„Aj ja chcem spať s mamou a tatom!“ pridala sa Edita.

„Ja zasa nechcem spať s Editou!“ doplnil som, aby sa nezabudlo.

„Všetci traja ste už veľkí. Už sa nikto nelepí,“ dodal otec a debata bola ukončená.

No mne lepilo, čo bude v noci. Skončil som v izbe so sestrou. Rodičia jej dokonca dovolili ležať hore! Vraj aby ľahšie zvládla zmenu. Zaspala okamžite. A čo ja? Lomcoval mnou taký hnev, že som nevedel oka zažmúriť.

Začať nový život sa ukázalo byť oveľa ťažšie, než som si predstavoval.

Napísal LADISLAV ŠVIHRAN
Ilustroval DAVID SOBOŇ

HODENÁ RUKAVICA

Keď sa v dávnych časoch rytier na niekoho veľmi nahneval, celý rozzúrený mu hodil k nohám rukavicu. Chcel tým povedať, že ho vyzýva na súboj. Keď dotyčný rukavicu zdvihol, neznamenalo to, že mu práve taká chýba doma, ale že výzvu prijíma. Potom sa už stačilo len dohodnúť, či sa mu bude páčiť odísť na druhý svet použitím meča, kordu alebo pištole.

Aj takáto bola kedysi tajomná reč rukavíc. Nebolo to však ich hlavné poslanie. Ich úlohou bolo chrániť ruku. V svojich počiatkoch ju chránili pred dokaličením a poraneniami. Keď starovekí Peržania, obyvatelia ďalekej ázijskej krajiny, sadali na kone, ruky si obaľovali hrubou látkou, aby im uzda alebo opraty neublížili. Rukavice vtedy nemali ani len náhodou za úlohu zohrievať ruky. Veď zimu v tej krajine ani nepoznali.

Ďalšie stopy po rukaviciach znova vedú do teplejších, prímorských krajín. V starovekom Ríme ich nosili napríklad remeselníci, roľníci a žoldnieri. Predstavte si, že nosili palčiaky! O niekoľko storočí neskôr však rytierom palčiaky sťažovali pohyb prstami, a tak prišiel na rad vynález prstových rukavíc. Ten potom prevzali aj severnejšie národy. Tým však slúžili najmä na to, aby im zohrievali ruky.

V priebehu času sa rukavice stali aj žiadaným módnym doplnkom. Boli to ozdobné rukavice na parádu. Spočiatku to boli len kožené návleky na jednotlivé prsty, neskôr päťprstové rukavice. Vyrábali ich z najjemnejšej kože alebo z hodvábu, zdobili ich perlami, drahými kameňmi, striebrom a zlatom, výšivkami a kresbami. Na niektorých nechávali osobitné otvory na ligotavé prstene.

Pravdaže, také rukavice boli len pre bohatých. Stali sa aj darom, ktorý bol medzi veľmožmi najvyšším prejavom úcty a priateľstva. Kniežatá posielali panovníkovi po osobitných posloch rukavice na znak toho, že sú jeho vernými poddanými. Často sa pripájali k prosbám, povedané dnešným jazykom, ako úplatok. Panovník posielal rukavice kniežatám, aby ich ubezpečil o svojej náklonnosti.

Kým sa rukavice zmenili na bežnú súčasť odevu, ubehli stáročia.

Ani dnes neslúžia iba na ochranu pred zimou. Veľmi sa rozšírili povolania, kde sú rukavice potrebné na ochranu rúk a podľa toho aj vyzerajú.

ETYMOLÓGIA

je záhadné slovíčko, ktoré pripomína zamotané klbko. Je to však veda, ktorá hľadá pôvod a prvotný význam slov.

Slovo rukavica je odvodené od slova ruka, ktoré pochádza z praslovanského výrazu **roka**, alebo od slovesa **renku**, ktoré znamenalo brať, zbierať.

Pristane mu to, ako rukavica na nohu.

Zachádza s ním v rukavičkách.

ÚLOHA

Napíšte nám, v akých povolaniach alebo športoch potrebujú ľudia špeciálne rukavice. Zo správnych odpovedí vyžrebujeme troch súťažiacich, ktorým pošleme tričká Slniečka.

BÁSNE

Ilustroval DAVID SOBOŇ

René Mráz

Alergické mamuty

Alergické na chlpy
sú posledné mamuty.
Alergické na jogurty,
alergické na prach z jurty.

Alergické na peľ z kvetov
cez polárne krátke leto.
Alergické na lieky,
zvuk komárov pravekých.

Alergické na roztoče,
hlasnú hudbu, kolotoče.
Alergické na plesne,
telesné i pralesné.

Alergické na mačky,
ťažký život školácky.
Alergické na postreky,
na úroky z hypotéky.

Citlivé sú na latex,
na citrusy, na laté,
aj na lepok z nálepiek,
na ktorý dnes nie je liek.

Zober, mama mamutia,
mamutku i mamuta,
nečakajte na leto,
vyberte sa ďaleko.

Nech sa tá ich alergia
progresívne nevyvíja!
Treba rýchlo pohnúť kostrou –
skryť ich na Wrangelov ostrov.

GALÉRIA

V našej malej galérii sa stretávame s ilustráciami najvýznamnejších maliarov, ktorí svojimi obrázkami dlhé desaťročia skrášľovali Slniečko a knihy pre deti.

Posledná lajtra; Zdroj: Web umenia, www.webumenia.sk; © Ľubomír Kellenberger (dedičia) / LITA, 2019

ĽUBOMÍR KELLENBERGER

1921 — 1971

Teraz nazrieme ponad plece ilustrátorovi, ktorý nakreslil množstvo obrázkov do časopisu Slniečko a ilustroval takmer tri desiatky kníh pre deti. Je to veľké dobrodružstvo: maliar svižným štetcom poháňa kone s rozviatymi hrivami, ktoré za ním otáčajú hlavy. Na drevenom voze sa trepocú stužky a od radosti na ňom kričia rozjarení ľudia. Zoberie ďalší list skicára, a spod štetca sa vynárajú zbojníci, zakrádajú sa tmavou horou. Stromy sa zvíjajú vo vetre, konármi bijú na všetky strany, až pod nimi praská pokreslený papier. Potom otvorí Africký zápisník a začnú z neho vychádzať divoké zvieratá...

Jeho ilustrácie nájdete v týchto knižkách:
Ľ. Feldek: Na motýlích krídlach
E. Kästner: Emil a detektívi
Ľ. Ondrejov: Zbojnícka mladosť
M. Haštová: Zo starej horárne
M. R. Martáková: Kozliatka

Z Afrického zápisníka sa maliar šťastlivo vrátil domov. Sem-tam sa len zatúlal do Modry, kde prežil svoje detstvo. Veselý obraz Posledná lajtra zobrazuje jednu z vinohradníckych tradícií. Zdá sa vám ten názov čudný? Posledná lajtra je v skutočnosti alegorický sprievod, ktorý zobrazuje život vinohradníkov, dejiny Modry s vinohradníckou kultúrou.

V roku 1971 získal Ľubomír Kellenberger Cenu Fraňa Kráľa, vtedajšie najvyššie slovenské ocenenie za ilustrácie pre deti.

komiks

Píše SOŇA BALÁŽOVÁ
Ilustroval DÁVID MARCIN

ZLATÝ ZUB

KAMARÁTI MILÍ, VONKU SA ZAČÍNA SKUTOČNÁ ZIMA A VŠETKO V PRÍRODE ODPOČÍVA. DOKONCA AJ STROMY. NA JESEŇ SI PRIKRYLI SVOJE KORENE LISTAMI, ABY IM V MRAZE NEPOMRZLI, A MALI MOŽNOSŤ PRIJÍMAŤ ŽIVINY Z PÔDY. NAŠI STROMOVÍ DUCHOVIA VŠAK ODPOČÍVAŤ NEMÔŽU. MUSIA OSTAŤ V STREHU, ABY ICH NEBODAJ NIEKTO V SPÁNKU NESPÍLIL. ČAKANIE VŠAK VIE BYŤ NIEKEDY OTRAVNÉ. SKRÁTIŤ SI HO MOŽNO PRÍBEHMI. PREZRAĎTE NÁM, VYSADILI STE NIEKEDY STROM? ALEBO STE NEBODAJ NEJAKÝ MUSELI SPÍLIŤ?

KLOP KLOP KLOP

OTVORÍÍÍM!!!

MYSLÍŠ, ŽE BY SME MOHLI U VÁS PÁR DNÍ PRESPAŤ?

NO JASNÉÉÉ!

MAMÍÍÍ! OCÍÍÍ!

IVO S TATOM A TIGROM PRIŠLI K NÁM SPAŤ!

PREPÁČTE...

KÚRIME DOMA IBA DREVOM.

NO AKO VIETE, TAKMER VŠETKO DREVO Z MESTA ZMIZLO A VONKU ZAČÍNA BYŤ RIADNA ZIMA...

VŠAK MÔŽE SPAŤ IVO U NÁS V IZBE?

MÔŽEME SI TAM SPRAVIŤ BUNKER!

ALE SAMOZREJME...

NENECHÁME VÁS ZMRZNÚŤ...

CENCÚLE Z NÁS NEBUDÚ - TO JE PRÍMA. TERAZ TU MÔŽEM DRIEMAŤ AŽ DO JÚNA!

AKOBY VŠETKO TO DREVO DOSTALO NOHY...

JA SI PAMÄTÁM...

...ŽE U BABIČKY NÁM RAZ ZMIZOL JEDEN STROM PRIAMO SPRED OKNA. TAKÁ MALÁ BROSKYŇA.

MALI SME PODOZRENIE, ŽE JU VZAL V NOCI SUSED. TAK SME VYROBILI TAKÚ CEDUĽKU....

VIEME, KTO UKRADOL TENTO STROMČEK

A NA DRUHÝ DEŇ BOL SPÄŤ!

TAKŽE TO ZAS AŽ TAKÁ ZÁHADA NEBOLA...

V NAŠEJ RODINE KOLUJE TIEŽ JEDEN PRÍBEH...

JEHO HLAVNÝM HRDINOM JE MÔJ PRA-PRA-PRA-PRA-PRA-PRA-PRA-DEDKO FILOMÉN...

MILOVAL STROMY!

OSTATNÍ SPALI NA VOZOCH, ČI NA ZEMI, NO ON NIE!

ON SI MUSEL NÁJSŤ STROM, NA KTOROM SLADKO ZASPAL...

JEDNO RÁNO SA VŠAK DREVORUBAČ ROZHODOL VYRÚBAŤ ORECH, NA KTOROM PRÁVE FILOMÉN SPAL.

FILOMÉN VŠAK ODMIETAL ZLIEZŤ.

TEN STROM JE ZDRAVÝ!

NEDOVOLÍM, ABY ZOMREL.

ALE TEN DREVORUBAČ NEPRESTAL.

A VIETE ČO?

FILOMÉNOVI SA NIČ NESTALO!

PRI PÁDE MU VYPADOL IBA JEDEN JEDINÝ ZUB...

JEHO RODIČIA SI MYSLELI, ŽE HO OCHRÁNIL SÁM DUCH STROMU, A PRETO MU TEN ZLATÝ ZUB ZAVESILI NA ŠNÚRKU, ABY HO NOSIL AKO OCHRANNÝ AMULET.

A ODVTEDY KAŽDÝ ROK ZASADÍME ASPOŇ JEDEN ORECH!

VŠAK, IVO?!

A ČO SA STALO S TÝM NÁHRDELNÍKOM?

DEDÍME HO!

A POSTUPNE NA ŇOM PRIBÚDAJÚ ĎALŠIE A ĎALŠIE ZUBY MOJICH PREDKOV....

UA UA UA UAAAAAA!

ČAS ÍSŤ SPAŤ.

ŠUP!

TO BOL PARÁDNY PRÍBEH!

PREDTÝM SOM HO NIKDY NEPOČUL...

KLOP KLOP

KLOP KLOP KLOP

KTO JE?!

TO SME MY.

FANTÓM JE OPÄŤ V MESTE.

POĎTE!

BIENÁLE ILUSTRÁCIÍ BRATISLAVA

Takto sa volá medzinárodná súťažná prehliadka originálov ilustrácií kníh pre deti. Organizuje ju BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti s podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pod záštitou UNESCO a IBBY – Medzinárodnej únie pre detskú knihu.

Každý druhý rok sa na ňom stretávajú najlepší ilustrátori z celého sveta, ale aj spisovatelia a vydavatelia.

Na tohtoročnom 27. ročníku BIB nájdete na Bratislavskom hrade až do 5. januára 3 056 ilustrácií z 539 kníh 416 ilustrátorov zo 47 krajín!

Medzinárodná porota udelila pätnásť prestížnych ocenení a čestných uznaní ilustrátorom z Iránu, Lotyšska, Južnej Kórey, Ruska, Malajzie, Číny, Brazílie, Slovinska, Japonska, Portugalska, Izraela, Ekvádoru a Veľkej Británie.

Cenu detskej poroty získal slovenský ilustrátor Svetozár Košický.

Cena primátora hlavného mesta SR Bratislavy putovala slovenskému ilustrátorovi Borisovi Šímovi.

Cenu Poštovej banky získal jeden z najväčších kráľov slovenskej ilustrácie pre deti Miroslav Cipár.

VÝSLEDKY SÚŤAŽÍ

Slniečko č. 3
Naše divy
Z tých, čo správne uhádli, že nežnú revolúciu prirovnávame k zamatu, sme vyžrebovali troch súťažiacich, ktorým pošleme peknú knihu. Sú to: Nina Porhincaková z Pustých Úľan, Bianka Kellnerová z Veľkej Lomnice a Šimon Mikulík zo Žiliny.

O peknej knižke
V novembrovom Slniečku ste sa dozvedeli, že knižku povestí Ondreja Sliackeho Turecká studnička ilustroval Peter Uchnár. Peknú knižku z Vydavateľstva Matice slovenskej získavajú títo vyžrebovaní výhercovia: žiaci 4. A triedy z Hamuliakova, Zora Ovčiariková z Lieskovian a žiaci 4. D triedy pani učiteľky Alžbety Tomčíkovej z Ivanky pri Dunaji.

Stranu ilustrovali výhercovia celoslovenskej výtvarnej súťaže Farebný svet – Coloriskeri luma na tému Môj životný príbeh. Súťaž organizuje Občianske združenie Romano kher – Rómsky dom v spolupráci s Univerzitnou knižnicou a NOC v Bratislave.

ADRIANA JAKABOVÁ, ZUŠ– Művészeti Alapiskola, Fiľakovo

RÓBERT MAĽAR, O.Z. Gaštanový koník, Snina

SOFIA VIDLIČKOVÁ, Súkromná základná škola Galaktická 9, Košice

SLNIEČKO
UMELECKÝ MESAČNÍK PRE ŽIAKOV 1. — 5. ROČNÍKA ZŠ ZALOŽENÉ V MATICI SLOVENSKEJ V ROKU 1927

Vydáva **Literárne informačné centrum,** Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava
IČO 31752381
Evidenčné číslo: EV3197/09
Adresa redakcie: P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava. Tel. 02/20473513, e-mail slniecko@litcentrum.sk

Šéfredaktorka **Ľubica Kepštová**
Redaktorka **Kristína Kubáňová**
Grafická úprava **Martina Rozinajová**

Obálku nakreslila **Han Illustration**

Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia

Číslo vyšlo 19. 12. 2019

Tlač **printio, s. r. o**, Kragujevská 1, 010 01 Žilina
Rozširuje **ARES, spol. s r. o.** Elektrárenská 12091, 831 04 Bratislava, tel. 0800141911,
Mediaprint-Kappa Pressegrosso, a. s., Bratislava, **Slovenská pošta**, Uzbecká 4, 820 14 Bratislava

Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku je **0,85 €**, ročné predplatné 8,5 €.

O PEKNEJ KNIŽKE

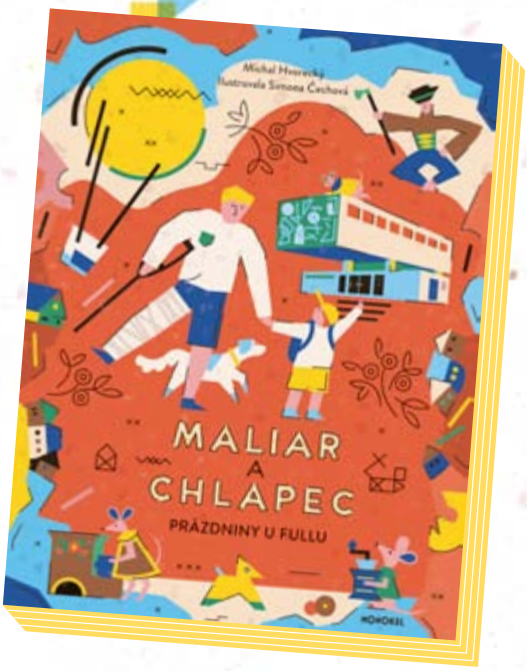

Prázdniny sa dajú stráviť všelijako. Zimné, aj tie letné. Chlapec s ockom a psíkom Guliverom sa vyberú na Liptov. Lenže čo sa nestane! Hneď v prvý deň si ocko zlomí nohu! Čo teraz s prázdninami? Chlapec sa vyberie so psíkom na prechádzku a bezradne sa potuluje po meste. Odrazu však natrafí na čarovný dom. Keď doň vstúpi, zistí, že je plný obrazov, ktoré ožívajú. A tak sa chlapec zoznámi s maliarom Ľudovítom Fullom. Aj vy môžete vstúpiť do krajiny príbehov a rozprávok, v ktorých sa plnia sny. Nájdete ich aj v knižke, ktorú pre vás napísal Michal Hvorecký a ilustrovala Simona Čechová.

Keď vylúštite tajničku doplňovačky, dozviete sa, ako sa volá mesto, v ktorom sa nachádza čarovný dom majstra Fullu. Z autorov všetkých správnych odpovedí vyžrebujeme troch, ktorým túto krásnu knižku zo svojej zázračnej dielne pošle vydavateľstvo Monokel.

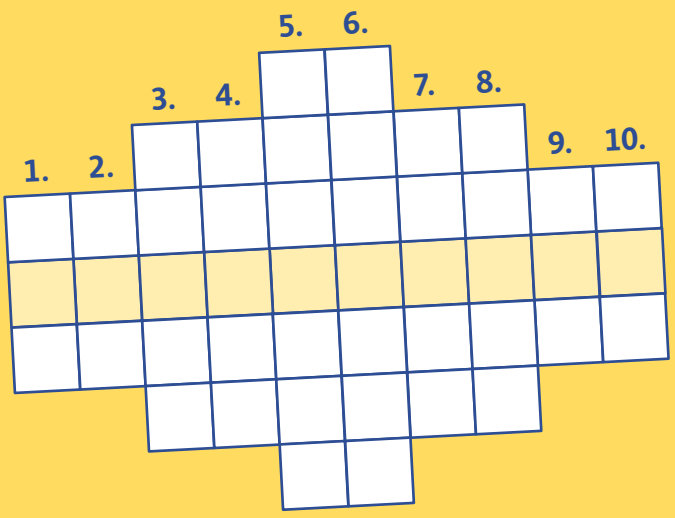

1. zábavné aktivity
2. zbraň, z ktorej strieľajú šípy
3. vodný hmyz s blanitými krídlami
4. málo, neveľa
5. meniny má 28. 4.
6. škatuľa nespisovne
7. mech
8. kňaz
9. 365 dní
10. orgán zraku

ISSN 0139-911X 09
9 770139 911003 01 >